

การควบคุมมาตรฐานสินค้าเกษตรโคยราชการ

.....ระพี สาคริก

ความกึกในการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร โดยหยิบยกเอาพืชสามกลุ่มคือ พุเรียน ลำไย และกล้วยไม้ ถ้าใครมองได้ลึกโดยไม่ยึดติดอยู่แค่เพียงพืชผล หากสามารถมองผ่านลงไปเห็นคน ย่อมอ่านได้ถึงเงื่อนไขซึ่งเข้าไป แอบแฝงอยู่ที่พฤติกรรมดังกล่าวได้อย่างชัดเจน

ความจริงแนวความคิดลักษณะนี้มีมานานมากพอสมควร และเกิดขึ้นอย่างปราศจากการเลือกที่จะเกี่ยวข้องกับ เรื่องอะไร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การที่เกิขึ้นกับผลผลิตเกษตร ผู้รู้จริงน่าจะให้ความสนใจเป็นพิเศษ เนื่อง จากการเกษตรถือเป็นวัฒนธรรมพื้นฐานที่มีบทบาทรองรับอาชีพหลักของคนไทย ยิ่งในช่วงซึ่งสภาวะเศรษฐกิจกำลัง มีปัญหาหนัก ทำให้หลายคนเริ่มเห็นความสำคัญกว้างขวางมากขึ้น

สิ่งซึ่งเพิ่งเกิดขึ้นไม่นานก็คือ ความเคลื่อนไหวจากหน่วยงานในภาครัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับงานพัฒนา การเกษตรโดยตรง ซึ่งคงละไว้ในที่เข้าใจว่า งานในภาครัฐหรือที่เรียกกันว่า ภาคราชการ มีหน้าที่รับใช้ประชาชน ส่วนใหญ่ ซึ่งถือเป็นพื้นฐานของคนทั้งชาติ

ถ้าเน้นความสำคัญที่การเกษตร เมื่อกล่าวถึงคนส่วนใหญ่และอยู่ในระดับล่าง คงหมายความว่า "เกษตรกร รายย่อย" และผู้ที่มีความรู้ เรื่องการเกษตรจริงย่อมรู้ว่า เกษตรกรรายย่อยคืออนาคตของการเกษตรอย่างแท้จริง หากมีโอกาสเติบโตขึ้นจากรากฐานที่อิสระ ช่วยให้สามารถรู้ทันคนอื่น แทนที่จะถูกนำเอารูปแบบเทคโนโลยี ที่โฆษณาว่า "ทันสมัย" เข้ามามอมเมาความคิดทำให้หลงงมงายมากขึ้น ทำให้ เศรษฐกิจของชาติตกอยู่ในสภาพเป็น หนี้สินต่างชาติ จนกระทั่งเอาตัวรอดยากยิ่งขึ้นเป็นลำดับ

ปัญหาที่กล่าวมาแล้ว ถ้าใครมองเห็นได้ถึงความจริงย่อมพบว่า ความเป็นมานานมากพอสมควรแล้ว และมีพฤติกรรมปรากฏออกมาให้เห็นได้เป็นช่วง ๆ แม้บางครั้งอาจไม่ซ้ำ เรื่องกันก็ตาม และถ้าหากความจริงมากล่าวก็ คงต้องพูดว่า "เกิดจากคนในภาครัฐ หรือภาคราชการ" ซึ่งขณะนี้เป็นที่รู้จักกว้างขวางมากขึ้น ไม่ว่าจะจะมีเจตนาอื่น ใดแอบแฝงเพราะมีรายใหญ่ที่จับจ้องหาผลประโยชน์ใส่ตนใช้เป็น เครื่องมือ หรือเป็นไปเพราะความรู้เท่าไม่ถึงการณ์

เพราะหากมองเห็นโครงสร้างเศรษฐกิจได้อย่างแท้จริงและให้ความสำคัญแก่คนอย่างรู้จักที่รู้จักทางแล้ว การกึกกั๊วปัญหาคุณภาพผลผลิตการเกษตรตกต่ำลักษณะนี้ เป็นการมองกลับทิศทาง หรือมองในลักษณะที่ไม่เห็น คนระดับล่าง ซึ่งอาจเรียกว่า "รายย่อย" หรือ "รายที่กำลังเกิดตามมา" ซึ่งทำหน้าที่สืบทอดอนาคต และมีผลกระทบ การผลิตสู่อนาคต เพื่อหวังความมั่นคงในระยะยาว ก็ไม่น่าจะผิด

ครั้งนั้นมีการหยิบยกเรื่อง พุเรียน ลำไย และกล้วยไม้ ขึ้นมาพิจารณา แต่เราคิดว่าเมื่อหยิบยกเรื่องใด เรื่องหนึ่ง หรือสองสามเรื่องขึ้นมาพิจารณา ลงได้ เริ่มต้นแล้วย่อมขยายขอบข่ายออกไปสู่เรื่องอื่น ในเมื่อพื้นฐาน ปัญหาอยู่ที่แนวคิดของคนกลุ่มเดียวกัน ดังนั้น เรื่องนี้จึงถือเป็นเพียงจุดเริ่มต้น หากสำเร็จก็จะก้าวต่อไปยังเรื่องอื่น

ถ้ามีความเฉลียวฉลาดพอและมองได้สองทาง อีกทั้งรู้ว่าด้านไหนน่าจะมีความสำคัญมากกว่า เพราะเป็นพื้นฐาน คงจะมองที่คนระดับล่างและเป็นรายย่อย ซึ่งในอดีตถูกปล่อยไว้ให้ไม่อาจรู้เท่าทันคนระดับบนซึ่งอาจกล่าวได้ว่า ในปัจจุบัน ซึ่งได้รับการหล่อหลอมมาจากระบบการจัดการศึกษาซึ่งทำให้ส่วนใหญ่มีลักษณะที่อาจเรียกได้ว่า ฉลาด-แกมโกง ทำให้ด้านซึ่งอยู่เหนือกว่าพูดอะไรออกมา อีกด้านหนึ่งยอมได้ทั้งนั้น คิดแต่เพียงว่า ขอให้เงินค่าขายหา เงินได้ในแต่ละวันก็พอใจแล้ว

ผู้เขียนขออนุญาตหยิบยกเอาประเด็นของ "กล้วยไม้" มากล่าว แต่หาใช่ว่าเพราะคนทำ เรื่องกล้วยไม้มาจึง ยึดติดอยู่กับเรื่องกล้วยไม้เท่านั้น ดังที่ได้กล่าวไว้แล้วว่า ปัญหานี้เกิดขึ้นกับทุกเรื่อง และได้มีโอกาสห้วงคึงมาโดยตลอด แต่กระแสนี้บานปลายต่อมาจากหน้าให้อีกด้านหนึ่งกลายเป็นส่วนน้อยยิ่งขึ้นทุกที ดังเช่นที่มักกล่าวกันว่า ทุกวันนี้

คนคืออยู่ไม่ได้ แต่ไม่ได้หมายความว่าตัวเองเป็นคนดี โดยที่รู้ว่า ความดีความไม่ดีไม่มีในโลก หากหมายถึง "ความรู้เห็นเหตุผลอย่างสอดคล้องกันกับสังขาร" มากกว่า

ดังนั้นเหตุการณ์ครั้งนี้ เริ่มขึ้นเมื่อไม่นาน แม้จะมีการเชิญประชุมเพื่อให้โอกาสเสนอความคิดเห็น แต่ก็ได้นำมาพิจารณาจากทั้งสองด้าน ด้านหนึ่งคือราชการที่ชูความคิดขึ้นมา พร้อมทั้งร่างรายการควบคุมมาให้พร้อม ทำให้มองเห็นความจริงว่า ถ้ารากฐานความคิดไม่ตกอยู่ในสภาพดังกล่าวก็คงจะไม่เตรียมร่างมาให้แล้ว กับอีกด้านหนึ่งคือผู้ผลิตผู้ค้าซึ่งมีผลประโยชน์โดยตรง

คนไม่ได้มีผลประโยชน์ในด้านการค้าส่วนตัว จึงน่าจะปล่อยให้ผู้ที่มีผลประโยชน์แสดงออก เพื่อจะได้มีโอกาสทดสอบว่า สามารถมองการณ์ไกล และมีความรู้สึกรับผิดชอบต่อการดำเนินชีวิตและงานอาชีพของตนเองแค่ไหน นอกจากนั้นยังมีงานอื่นซึ่งอยู่บนพื้นฐานที่กว้างกว่ามานัดหมายไว้ก่อน จึงคิดว่าน่าจะปล่อยให้ผู้เกี่ยวข้องแสดงกันเองอย่างอิสระ

ผลที่ปรากฏออกมาคงไม่ผิดความคาดหมาย เพราะทุกอย่างมีแนวโน้มตกลงไปอยู่ในกระแสเดิม ๆ อย่างไม่อาจยับยั้งได้ หรืออาจกล่าวได้ว่า **ค่านิยมที่อยู่ใกล้พื้นฐานมากกว่ากลับปล่อยให้เป็นไปตามสบาย เช่น เรื่องก่อน ๆ** ยิ่งผู้บริหารระดับกระทรวงด้วย คงไม่รู้เรื่องอะไรจริงนอกจากตามกระแสความคิดคนในระบอบราชการระดับรองลงมา ทำให้คนอื่นถึง **หม่อมเจ้าสิทธิพร กฤดากร** สมัยที่พระองค์ท่านยังมีชีวิตอยู่ และมุ่งมั่นทำงานต่อสู้เพื่อเกษตรกรชาวนา เรื่อง **คำพระเมี่ยมข้าว** เป็นเวลานานหลายปีอย่างปราศจากความห่อหุ้ม

ผู้เขียนได้ยืนกับหูตัวเอง เมื่อมีผู้ร่างคำกล่าวในพิธีนำมรดกถวายในช่วงที่กำลังจะเสด็จไปทรงเป็นประธานเปิดประชุมวิชาการเกษตรระดับชาติ โดยทรงรับสั่งว่า **นี่เธอจะเอาอะไรมาใส่ปากให้ฉัน** แม้ ได้ฟังเพียงครั้งเดียว แต่ก็ทำให้รู้สึกประทับใจในพระองค์ท่านมาจนถึงบัดนี้ ทั้ง ๆ ที่เวลาก็ด่วงเลยมากกว่า 20 ปีแล้ว จึงทำให้รู้สึกว่าเป็นพื้นฐานสังคมไทย อาจมีช่วงใดทำให้รู้สึกว่ามีดีขึ้น ย่อมขึ้นอยู่กับตัวบุคคลโดยแท้

และสิ่งใดที่มีการพัฒนาขึ้นมาได้อย่างถึงพื้นฐานจริง มักมีแนวโน้มขึ้นอยู่กับตัวบุคคล หลังจากนั้นทุกอย่างก็จะป้อนประโยชน์ไปให้รายใหญ่ซึ่งอยู่ด้านบน เรียบร้อยในที่สุด

เมื่อปี พ.ศ. 2530 ซึ่งเป็นปีแรกที่ราชการประกาศรับกล้วยไม้เป็นพืชเศรษฐกิจ ทั้ง ๆ ที่มีการเริ่มตั้งงานค้นคว้าวิจัยร่วมกับงานพัฒนาวงการบนพื้นฐานคนในสังคมมากกว่า 30 ปีซึ่งเป็นมาอย่างอิสระ อีกทั้งยังถูกต่อต้านโดยภาครัฐ เพราะยึดติดอยู่กับภาพยุคแรก ๆ ว่า ทำลายเศรษฐกิจ

พอเข้ามายอมรับก็มีการประกาศควบคุม โดยให้เหตุผลว่า เกรงชาติอื่นจะนำไปปลูกแข่ง ทำให้คนในวงการออกมาต่อสู้จนกระทั่งต้องยกเลิกประกาศ แต่ก็ทราบได้ยากว่าผู้ที่มีส่วนต่อสู้นั้นมีรายที่มองเห็นเหตุผลอย่างลึกซึ้ง ในเมื่อส่วนใหญ่ยังติดอยู่กับผลประโยชน์ส่วนตน ทำให้เกิดแนวร่วมชั่วคราวที่นำมากล่าวหาใช้ตำหนิตนใดคนหนึ่งหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งไม่ ในเมื่อภาพลักษณะนี้เกิดขึ้นกับทุกเรื่องจากรากฐานคนอย่างปราศจากกรอบใด ๆ ทั้งสิ้น เหตุการณ์ครั้งนั้นมีเงื่อนไขอะไรอยู่เบื้องหลัง น่าจะมีผู้ทราบกันบ้างไม่มากก็น้อย

ในเมื่อปัญหาที่เกิดขึ้นกับทุกเรื่อง มีทั้งสองด้านร่วมกัน ถ้าสามารถรู้ความจริงว่าด้านไหนคือพื้นฐานน่าจะมุ่งแก้ไขที่ด้านนั้นอย่างจริงจัง ซึ่งต้องใช้ความจริงใจจึงจะเป็นไปได้ตามความประสงค์ โดยเฉพาะการแก้ไขที่คน แทนการแก้ไขที่ปลายเหตุโดยกำหนดกฎเกณฑ์ควบคุมและใช้อำนาจ เนื่องจากจะทำให้คนระดับล่างและผู้ที่เกิดใหม่ไม่อาจเอื้อมถึง จึงถูกกำหนดให้จำต้องตกเป็นทาสรายใหญ่ เพียงเพื่อหวังอยู่รอดไปวันหนึ่ง ๆ พ่อก็คือค่าความเป็นคนจำต้องถูกทำลายไปอย่างน่าเสียดายที่สุด ส่วนรายที่เติบโตใหญ่ขึ้นมาถึงระดับหนึ่งแล้ว ย่อมสบายไป เพราะมีอำนาจราชการมาช่วยไล่ต้อนหมูเข้าปากเสียให้เอง

ในช่วงที่สภาพเศรษฐกิจเริ่มทรุดหนักได้ไม่นาน ผู้เขียนได้เขียนบทความเรื่องหนึ่งมีชื่อว่า **"กลับบ้านเราเถละลูกรัก"** บทความนี้รวมอยู่ในหนังสือชื่อ **"เกษตรกรที่รัก"** ซึ่งสำนักพิมพ์ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์จัดพิมพ์ออก

เผยแพร่ระหว่างช่วงต้นปี พ.ศ. 2542 ซึ่งในหนังสือเล่มนี้ น่าจะมีคำตอบหลายแง่มุมที่เกี่ยวกับปัญหาการเกษตร-ของไทย

อนึ่ง ในบทความที่กล่าวถึง มีความตอนหนึ่งแทรกเป็นเงื่อนไขไว้ว่า **แม้ผลกระทบจากปัญหาเศรษฐกิจจะทำให้คนส่วนหนึ่งหวนกลับบ้านเกิดมาทำเกษตรก็ตาม หากความคิดคนในภาครัฐบาลยังปฏิบัติทางกลับไม่ได้ ในที่สุดคนเหล่านี้ก็จะกลับคืนออกมาสู่ทิศทางเดิม อีกทั้งสร้างปัญหามากกว่าเก่า จนอาจถึงขั้นสิ้นชาติสิ้นแผ่นดินก็ได้**

จากช่วงที่แล้วมา การที่คนจากภาครัฐใช้อำนาจควบคุมปิดกั้น อย่างปราศจากการคิดพัฒนาคนระดับล่างให้มีความพร้อมเกิดขึ้นในรากฐาน สามารถมองเห็นได้จากทุกเรื่อง นับตั้งแต่เรื่องการจัดการศึกษา การจัดการในภาคเกษตรกรรม การค้า ไปจนถึงเรื่องการเมือง

คงจะพบความชัดเจนที่สะท้อนออกมาให้เห็นได้จากการเน้นความสำคัญของการออกกฎหมาย แต่กลับปล่อยให้คนส่วนใหญ่ซึ่งควรได้รับการพัฒนาให้เป็นคนดี จำต้องกลางเป็นอาชญากรมากขึ้น อีกทั้งเน้นแก้ไขปัญหายอยู่กับด้านจับกุมคนมาลงโทษ จนในที่สุดปัญหาก็ลามไปถึงคนในกลุ่มที่ทำหน้าที่รักษากฎหมายมากขึ้น นอกจากนั้นยังพบความจริงว่า กฎหมายที่ใช้ประโยชน์ไม่ได้ผลมีเต็มไปหมด รวมทั้งการเน้นแก้ไขรัฐธรรมนูญซึ่งต้องใช้เงินมากมายในขณะที่ประเทศกำลังตกอยู่ในสภาพลำบากทางเศรษฐกิจ และถดถอยนั้นมาก็มักมีการนำความหวังไปฝากไว้กับรัฐธรรมนูญใหม่ คงต้องรอพิสูจน์ความจริงกันต่อไป

อนึ่ง คนที่มีรากฐานเปิดกว้างพอสมควร เริ่มมองเห็นความจริงชัดเจนยิ่งขึ้นว่า คนในด้านที่ก่อปัญหามากขึ้น ทหาใช้เกษตรกรระดับล่าง ซึ่งคนระดับเหนือกว่ามักสะท้อนแนวโน้มใช้อำนาจควบคุมบังคับไม่ หากปัญหาที่เกิดขึ้นล้วนมาจากคนมีปริญญาสูง ๆ ที่ขึ้นไปมีอำนาจมากกว่า โดยเหตุที่ไม่อาจมองเห็นปัญหาซึ่งอยู่ในรากฐาน จึงน่าจะตั้งคำถาม ถามตัวเองว่า **คนมีปริญญาไว้ทำอะไรที่สร้างสรรค์สังคมอย่างแท้จริงบ้าง หรือว่ากำลังคิดซ้ำเติมในขณะที่บ้านเมืองกำลังจะไปไม่รอดอยู่แล้ว**

ช่วงหลัง ๆ มักมีผู้นำประเด็น "ประชาธิปไตย" บ้าง "การจับกุมฟังความคิดเห็นจากคนที่อยู่นอกบรรพชาธิการ" บ้าง มาเน้นความสำคัญกว้างขวางมากขึ้น โดยเหตุที่ด้านหนึ่งอาจคิดและเชื่อว่าเป็นวิธีการประชาธิปไตย แต่ขาดการให้ความสำคัญแก่ "สภาพที่เป็นจริงภายในรากฐานคนส่วนใหญ่" ซึ่งถูกระบบปิดกั้นไว้ด้วยอิทธิพลจากรูปวัตถุ ทำให้คนฟังตนเองได้กลายเป็นส่วนน้อยมากขึ้น ดังนั้น "หากมองได้ถึงรากฐานจะพบว่า คนส่วนใหญ่ทหาใช้ว่าจะช่วยให้สังคมดีขึ้นอย่างไรได้ผลจริงจึงไม่"

ดังนั้น การเน้นความสำคัญที่ประชาธิปไตยก็ดี ผลจากการประชุมหารือกันบนพื้นฐานที่เปิดกว้างก็ดี จึงตกไปอยู่ในสภาพซึ่งนำมาใช้เป็นเครื่องมืออ้าง เพื่อประโยชน์ของผู้ที่ขึ้นไปมีอำนาจ หรือไม่กี่ผู้ซึ่งต้องการให้กิเลสของตนสัมฤทธิ์ผล มากกว่าการหวังผลรับที่มีรากฐานหยั่งถึงเป้าหมายอย่างแท้จริง สิ่งซึ่งปฏิบัติลงไปจึงยกประโยชน์ให้กับคนเห็นแก่ตัวซึ่งเป็นเครื่องมือให้กับชนต่างชาติ โดยที่มีการจับจ้องฉกฉวยโอกาสเพราะความโลภ ซึ่งคนกลุ่มนี้แม้เป็นส่วนน้อยแต่ก็มีอิทธิพลเห็นอกว่า

ภาพรวมจากวิธีการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย ได้สะท้อนความจริงออกมาให้เห็นว่ากำลังทำลายตัวเองชัดเจนยิ่งขึ้นซึ่งพบได้ทุกเรื่อง โดยเฉพาะด้านบนที่หวนกลับมาทำลายด้านล่าง คงจะพบจากภาคการเกษตรซึ่งถือเป็นพื้นฐานสำคัญ คงจะพบจากความคิดในการอนุรักษ์พันธุ์พืชท้องถิ่น ไปจนถึงการแก้ไขปัญหาการพัฒนาคุณภาพผลิตเพื่อการตลาด คงสรุปได้ว่า สังคมแบบเดิมกำลังใกล้จะถึงจุดจบลงในที่สุด.